

POLITIKY
EVROPSKÉ UNIE

Evropská
komise

Zemědělství

Partnerství
mezi Evropou
a zemědělci

Smyslem společné zemědělské politiky EU (SZP) jsou kvalitní potraviny, ochrana krajiny a životního prostředí.

POLITIKY EVROPSKÉ UNIE

Tato publikace je součástí edice „Politiky Evropské unie“, která prezentuje činnost EU v různých oblastech, důvody jejích opatření a jejich výsledky.

Elektronické verze publikací najdete na této internetové stránce:

http://europa.eu/pol/index_cs.htm
<http://europa.eu/!KC38XK>

OBSAH

Proč potřebujeme společnou zemědělskou politiku?	3
Jak společná zemědělská politika funguje?	7
Konkrétní opatření EU	8
Evropské zemědělství 2020: je třeba čelit novým výzvám . . .	16
Další informace	16

Jak funguje Evropská unie

Deset priorit pro Evropu
Zakladatelé Evropské unie

Bankovníctví a finance

Bezpečnost potravin

Cla

Daně

Jednotný digitální trh

Doprava

Energetika

Hospodářská a měnová unie a euro

Hospodářská soutěž

Humanitární pomoc a civilní ochrana

Kultura a audiovizuální média

Mezinárodní spolupráce a rozvoj

Námořní záležitosti a rybolov

Obchod

Oblast klimatu

Regionální politika

Rozpočet

Rozšíření

Spotřebitelé

Spravedlnost, základní práva a rovnost

Veřejné zdraví

Vnitřní trh

Výzkum a inovace

Vzdělávání, odborná příprava, mládež a sport

Zaměstnanost a sociální věci

Zemědělství ✕

Životní prostředí

Politiky Evropské unie: Zemědělství

Evropská komise
Generální ředitelství pro komunikaci
Informace pro občany
1049 Brusel
BELGIE

Máte-li k této publikaci nějaké připomínky, napište nám:
comm-publi-feedback@ec.europa.eu

Rukopis aktualizován v prosinci 2016

Ilustrace na obálce a na str. 2: © Phovoir
16 s. – 21 × 29,7 cm

Print ISBN 978-92-79-59623-0
doi:10.2775/83585
NA-02-16-625-CS-C

PDF ISBN 978-92-79-59608-7
doi:10.2775/10400
NA-02-16-625-CS-N

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2017

Printed by Bietlot in Belgium

© Evropská unie, 2017

Opakované použití povoleno pod podmínkou uvedení zdroje. Politiku opakovaného použití dokumentů Evropské komise upravuje rozhodnutí 2011/833/EU (Úř. věst. L 330, 14.12.2011, s. 39). K veškerému použití nebo reprodukci fotografií či jiného materiálu, k nimž EU nemá autorské právo, je nutné získat svolení přímo od držitelů autorských práv.

Proč potřebujeme společnou zemědělskou politiku?

Úkoly, které zemědělství plní posledních 50 let

Společná zemědělská politika (SZP), která vznikla v roce 1962, funguje jako partnerství mezi zemědělstvím a společností, mezi Evropou a jejími zemědělci. Jejím hlavním úkolem je:

- zvýšit produktivitu zemědělství, aby spotřebitelé měli stabilní dodávky potravin za přijatelné ceny;
- zajistit zemědělcům v EU přiměřenou životní úroveň.

V dnešní době, o více než padesát let později, se EU musí vyrovnat i s dalšími výzvami:

- zajistit životaschopnou produkci potravin, která pomůže k užití světové populace, jejíž velikost se má do budoucna značně zvětšit;
- změna klimatu a udržitelné hospodaření s přírodními zdroji;
- péče o krajinu v EU a zachování životaschopnosti venkovského hospodářství.

SZP je společnou politikou pro všechny členské státy Evropské unie. Řídí ji EU a z jejího rozpočtu je také financována.

EU má 500 milionů obyvatel, kteří potřebují spolehlivé dodávky zdravých a výživných potravin za přijatelné ceny. Hospodářská situace zřejmě bude i nadále nejistá a nepředvídatelná. Kromě toho již v současnosti existuje mnoho výzev a další jsou na obzoru: konkurence dalších zemí z celého světa, hospodářská a finanční krize, změna klimatu a kolísající ceny vstupů (paliva a hnojiva).

Společná zemědělská politika zajišťuje potraviny pro nás

Aby se podařilo splnit zmíněné úkoly, EU vytvořila a uplatňuje společnou zemědělskou politiku. Jejím účelem je stanovit podmínky, které zemědělcům umožní plnit celou řadu funkcí ve společnosti – tou primární je produkce potravin.

Díky SZP mají evropští občané zajištěny dodávky potravin. Jako společnost se můžeme spolehnout, že nám zemědělci vyprodukují potřebné potraviny.

Poskytují obdivuhodnou paletu dostupných, bezpečných a kvalitních produktů v hojném množství. Svými potravinami a kulinářskými tradicemi je Evropa známa po celém světě. Vzhledem k výjimečným zemědělským zdrojům by EU mohla a měla hrát klíčovou roli v potravinovém zabezpečení na celém světě.

Evropané se mohou spolehnout, že jim zemědělci vyprodukují potřebné potraviny.

Společná zemědělská politika je tu pro naši krajinu

Zemědělství neslouží pouze k produkci potravin. Souvisí s venkovskými komunitami a lidmi, kteří na venkově žijí. Jde totiž i o naši krajinu a cenné přírodní zdroje.

Zemědělci udržují ve všech členských státech EU krajinu při životě a chrání venkovský způsob života. Kdyby zmizela hospodářství nebo zemědělci, na naše vísky, vesnice a městečka by to velmi těžce dolehlo.

Se zemědělstvím je na venkově spojeno mnoho pracovních míst. Zemědělci potřebují mechanizaci, budovy, pohonné hmoty, hnojiva a zdravotní péči pro zvířata. Tato dodavatelská odvětví dávají práci mnoha lidem. Další se zabývají návaznými činnostmi, např. přípravou, zpracováním a balením potravin. A další jsou zapojeni do skladování, přepravy a maloobchodního prodeje potravin.

Aby zemědělci mohli fungovat efektivně a celé odvětví zůstalo moderní a produktivní, musí mít zemědělci snadný přístup k nejnovějším informacím o svém oboru, způsobech hospodaření a vývoji na trhu. Proto SZP zlepšuje přístup k vysokorychlostním technologiím na venkově, čímž zároveň pomáhá realizovat jednu z 10 hlavních priorit Komise – propojený jednotný digitální trh. V letech 2014–2020 by společná zemědělská politika měla zajistit lepší internetové služby a infrastrukturu 18 milionům obyvatel na venkově – tedy 6,4 % obyvatel venkova EU.

Celkově vzato je zemědělství a produkce potravin zásadním prvkem našeho hospodářství a společnosti. Ve všech 28 členských státech EU je přibližně 11 milionů farem, které dávají pravidelné zaměstnání 22 milionům osob. Zemědělské a potravinářské odvětví v EU dohromady zaměstnává bezmála 44 milionů lidí.

Zemědělci obhospodařují krajinu ku prospěchu nás všech.

Společná zemědělská politika je tady i pro naše životní prostředí

Naše krajina není ve svém původním přirozeném stavu. Po staletí ji svou činností utvářeli zemědělci. Právě díky zemědělství vznikla různorodost našeho prostředí a krajiny. Krajina poskytuje útočiště velmi rozmanité fauně a flóře. Tato biologická rozmanitost je rozhodující pro udržitelný rozvoj krajiny.

Zemědělci obhospodařují krajinu ku prospěchu nás všech. Poskytují veřejné statky, z nichž nejdůležitější je řádná péče o půdu, krajinu a biologickou rozmanitost a jejich zachování. Trh za tyto veřejné statky nezaplatí. Aby EU zemědělce za tuto službu pro společnost odměnila, podporuje jejich příjmy.

Zemědělci se může nepříznivě dotknout změna klimatu. SZP jim poskytuje finanční pomoc, aby přizpůsobili své zemědělské metody a systémy, a vyrovnali se tak s dopady měnícího se klimatu.

Především zemědělci si uvědomují, že je nutné starat se o přírodní zdroje. Závisí na nich koneckonců jejich každodenní život. Aby se zamezilo negativním vedlejším účinkům některých zemědělských postupů, poskytuje EU zemědělcům pobídky, aby pracovali udržitelným způsobem šetrným k životnímu prostředí.

Zemědělci vlastně musí zvládnout dva velké úkoly: produkovat potraviny a zároveň chránit přírodu a zachovávat biologickou rozmanitost.

Ekologicky udržitelné zemědělství, které obezřetně využívá přírodní zdroje, má zásadní význam pro produkci potravin a kvalitu našeho života – dnes, zítra a pro budoucí generace.

Vývoj evropského zemědělství

1957

Římskou smlouvou je založeno Evropské hospodářské společenství (předchůdce dnešní EU) šesti západoevropských států.

1962

Vzniká společná zemědělská politika (SZP). Je koncipována jako společná politika, jejímž cílem je zajistit evropským občanům cenově dostupné potraviny a zemědělcům přiměřenou životní úroveň.

1984

SZP se stává obětí svého vlastního úspěchu. Zemědělské podniky jsou tak produktivní, že vyrábějí více potravin, než je třeba. Přebytky se uskládají a vznikají tzv. „haldy potravin“. Je zavedeno několik opatření, jejichž cílem je přiblížit úroveň produkce potřebám trhu.

1992

SZP přechází od podpory trhu k podpoře producentů. Podpora cen se snižuje a nahrazuje přímými podporami pro zemědělce. Zemědělci jsou vedeni k větší ohleduplnosti k životnímu prostředí. Reforma zemědělské politiky probíhá ve stejné době jako summit o planetě Zemi v Riu de Janeiru v roce 1992, na němž je zavedena zásada udržitelného rozvoje.

2003

Společná zemědělská politika poskytuje podporu příjmů. Nová reforma SZP přerušuje spojení mezi subvencemi a produkcí. Zemědělci teď dostávají podporu příjmů za předpokladu, že se starají o svou půdu a dodržují normy v oblasti nezávadnosti potravin, životního prostředí a zdraví a dobrých životních podmínek zvířat.

2013

Změny SZP v zájmu lepší konkurenceschopnosti odvětví, podpory udržitelného zemědělství a inovací ve prospěch zaměstnanosti a růstu ve venkovských oblastech. Finanční pomoc se přesouvá směrem k produktivnímu využívání půdy.

© iStockphoto/Milan Zere mski

Jak chráníme přírodu a biologickou rozmanitost?

Proč musí mít EU společnou zemědělskou politiku?

Na rozdíl od většiny jiných odvětví hospodářství, za jejichž podporu odpovídají vlády jednotlivých zemí, je zemědělství podporováno téměř výhradně na evropské úrovni. Je důležité, aby existovala veřejná politika pro odvětví, které nám zabezpečuje potraviny a je zásadní z hlediska využívání přírodních zdrojů a hospodářského rozvoje venkova.

Mezi hlavní cíle SZP patří zvýšení produktivity zemědělství, aby byli obyvatelé spolehlivě zásobováni cenově dostupnými potravinami a zemědělci v EU měli zajištěnu dostatečnou životní úroveň.

Na plnění těchto dvou cílů se podílejí všechny členské státy EU. Ani jednoho z nich nelze dosáhnout bez poskytování finanční podpory zemědělství a venkovu. Díky jednotné politice EU lze také využívat finanční prostředky lépe, než při společné existenci 28 vnitrostátních politik.

Navíc Evropa má jeden velký společný trh se zemědělskými produkty a jednotný přístup k podpoře zemědělství v jeho rámci zajišťuje spravedlivé podmínky všem zemědělským podnikům jak při soutěžení na vnitřním trhu EU, tak vůči celosvětové konkurenci.

Je jasné, že bez společné politiky by se každý členský stát EU zemědělství věnoval v různém rozsahu a například objem podpory z veřejných zdrojů by se dost lišil. Politika určená na evropské úrovni dává jednotnému trhu společná pravidla, v případě potřeby kompenzuje volatilitu trhu, zachovává pokrok dosažený v nedávných reformách přijatých v zájmu zvýšení konkurenceschopnosti evropského zemědělství a umožňuje provádět společnou obchodní politiku, díky níž může EU na jednáních vystupovat vůči svým zahraničním obchodním partnerům jako jeden celek.

Jak společná zemědělská politika funguje?

Zemědělství je na počasí a klimatu závislé více než řada jiných odvětví. Kromě toho se logicky vyznačuje časovou prodlevou mezi poptávkou spotřebitelů a dodávkou produktů: vypěstovat více pšenice nebo zvýšit produkci mléka nevyhnutelně vyžaduje čas. Množství potravin, které spotřebováváme, je totiž ve srovnání s jinými výrobky relativně stejné, proto i malé změny produkovaného množství mohou mít značný vliv na ceny.

Tato nejistota tedy opodstatňuje významnou úlohu, kterou veřejný sektor plní při zajišťování stability příjmů zemědělců. Zemědělci mají na starost stabilitu a spolehlivost dodávek kvalitních potravin pro více než 500 milionů občanů. Společná zemědělská politika tedy zemědělce podporuje těmito způsoby:

- **Podpora příjmu.** Přímé platby podporují příjmy zemědělců a odměňují je za to, že poskytují veřejné statky, za něž jim trh obvykle nezaplatí – typickým příkladem je péče o krajinu.
- **Tržní opatření.** Evropská komise může přijmout opatření k řešení složitých situací na trhu, jako je náhlý pokles poptávky kvůli obavám o zdravotní nezávadnost nebo pokles cen v důsledku dočasné nadměrné nabídky na trhu.
- **Opatření pro rozvoj venkova.** Celostátní (a někdy i regionální) programy rozvoje reagují na specifické potřeby venkovských oblastí a řeší jejich problémy. Programy členských států sice vycházejí ze stejné škály opatření, mají však navíc flexibilitu, které je třeba k řešení nejpálčivějších problémů na území jednotlivých států a odráží jejich konkrétní hospodářské, přírodní a strukturální podmínky. Programy rozvoje venkova také povzbuzují místní obyvatele k tomu, aby se na řešení problémů, které se v jejich regionu vyskytují, sami podíleli (jde o iniciativu „Leader“).

Tržní opatření a podpora příjmů jsou financovány výhradně z rozpočtu EU, zatímco opatření v oblasti rozvoje venkova se řídí víceletými programy, které jsou spolufinancovány členskými státy.

Politika financovaná z rozpočtu EU

Rozpočet společné zemědělské politiky někdy vzbuzuje kontroverze. Často například zaznívá výrok, že „polovina rozpočtu EU jde na SZP“. Taková prohlášení neberou náležitě v úvahu rozpočtový mechanismus EU ani cíle společné zemědělské politiky.

Je pravda, že na SZP se vynakládá přibližně 40 % rozpočtu EU. To vyplývá z toho, že společná zemědělská politika je jednou z mála oblastí, u nichž se společná politika financuje převážně z rozpočtu EU. Většinu ostatních veřejných politik totiž financují členské státy.

Rozpočet společné zemědělské politiky je proto třeba zasadit do kontextu celkových veřejných výdajů v EU. A v tom případě se rozpočet SZP jeví jako malý – představuje pouhé 1 % veškerých veřejných výdajů v EU.

V roce 2016 jeho výše činila 61 miliard eur.

Je třeba připomenout i to, že podíl rozpočtu SZP na rozpočtu EU se za posledních 30 let výrazně snížil – z necelých 75 % na méně než 40 %.

Během zmíněné doby se přitom Unie rozšířila o 18 nových členských států (počet zemědělců se tak více než zdvojnásobil), a výdaje na jednoho zemědělce se tudíž oproti minulosti značně snížily.

Konkrétní opatření EU

Společná zemědělská politika je tady pro naše zemědělce

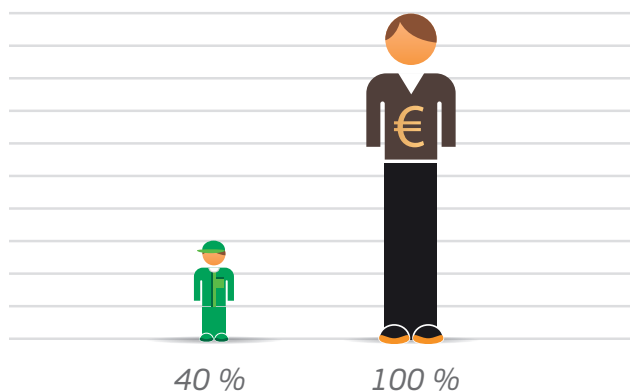
V EU je přibližně 11 milionů zemědělských podniků a celé zemědělsko-potravinářské odvětví dává práci 44 milionům lidí. V tomto řetězci zajišťujícím potraviny jsou zemědělci prvním článkem. Představují tedy hospodářské subjekty naprosto zásadního významu, které EU nemůže zanedbávat. Základní instinktivní zemědělské dovednosti nelze vyčíst z knih, předávají se totiž z generace na generaci.

Pro mnoho mladých lidí však již zemědělství není atraktivním povoláním, zemědělců proto ubývá. V roce 2013 bylo pouze 6 % farem vedeno zemědělci mladšími 35 let, zatímco 31 % vedli lidé starší 65 let.

Společná zemědělská politika proto finančně pomáhá mladým lidem při zahájení zemědělské činnosti, aby mohli nakoupit půdu, mechanizaci a další vybavení. Poskytuje také granty na vzdělávání začínajících i zkušených zemědělců v oblasti nejnovějších technických výrobních metod.

Udržet mladé zemědělce a zajistit mezigenerační kontinuitu je pro rozvoj venkova v EU opravdovým oříškem.

RELATIVNÍ POROVNÁNÍ PŘÍJMŮ ZE ZEMĚDĚLSTVÍ S PŘÍJMY Z NEZEMĚDĚLSKÉ ČINNOSTI

Údaje z roku 2014 znázorňují příjem rodinných zemědělských podniků oproti průměrným mzdám v celém hospodářství.

Zdroj: Evropská komise.

CO ZEMĚDĚLCI V EU ZA ROK VYPRODUKUJÍ?

Průměr za období 2012–2014.

- **Obiloviny: 300** milionů tun
- **Cukr: 18** milionů tun
- **Olejniny: 30** milionů tun
- **Olivový olej: 2** miliony tun
- **Jablka: 10** milionů tun
- **Hrušky: 2** miliony tun
- **Citrusové ovoce: 11** milionů tun
- **Víno: 170** milionů hektolitrů
- **Hovězí a telecí maso: 7** milionů tun
- **Vepřové maso: 20** milionů tun
- **Drůbeží maso: 13** milionů tun
- **Vejce: 7** milionů tun
- **Mléko: 150** milionů tun

V některých částech Evropy je zemědělství obzvláště obtížné. Jedná se například o kopcovité, horské a/nebo odlehlé oblasti. Je důležité, aby se i v takových regionech život na venkově zachoval. Společná zemědělská politika poskytuje finanční prostředky na to, aby venkovské obce v ohrožených oblastech zůstaly hospodářsky životaschopné a aby postupně nevymizely.

Díky SZP se produkce zemědělců řídí poptávkou spotřebitelů

Užitek ze společné zemědělské politiky mají v konečném důsledku především obyvatelé EU. Obchody jsou vždy dobře zásobeny v převážné míře cenově dostupnými potravinami. Ve většině zemí EU dnes průměrná rodina vynakládá 11 % svých spotřebních výdajů na potraviny. Oproti roku 1962 je to polovina.

Zemědělci se stále více zabývají ochranou životního prostředí a krásy krajiny.

Zemědělci nám dodávají vysoce kvalitní potraviny. V produkci olivového oleje, mléčných výrobků, masa, vína a lihovin je Evropa považována za světového lídra. Kromě toho si můžeme snadno zjistit, jak a kde byly potraviny vyrobeny, protože pravidla EU pro jejich označování a sledovatelnost poskytují lidem informace potřebné pro kvalitní nákup.

Mnozí zákazníci v EU dávají přednost místním nebo regionálním produktům, jsou-li dostupné. Tradiční speciality jsou stále oblíbenější, a mnoho zemědělců proto nyní prodává své produkty přímo zákazníkům na farmářských trzích a vyrábí své vlastní výrobky, aby zvýšili podíl místní přidané hodnoty. EU tyto trendy podporuje a pomocí registrace „zeměpisných označení“ chrání více než 3 400 výrobků. Označují se tak výrobky pocházející z území určité země, regionu nebo místa, jestliže se jakost, pověst nebo jiné vlastnosti takového výrobku dají přičíst jeho zeměpisnému původu.

Zemědělci v roli obhospodařovatelů krajiny

Přibližně polovina půdy v EU se obdělává. Proto je zemědělství pro naše přirozené životní prostředí tak důležité. Zemědělství po staletí přispívalo k utváření a zachování množství cenných polopřirozených biotopů. Dnes určují ráz významné části krajiny na celém území EU a jsou domovem širokého spektra rostlin a živočichů. Zemědělství a příroda se navzájem ovlivňují. Díky postupným reformám SZP je zemědělství v EU stále šetrnější k životnímu prostředí.

Zemědělci mají tedy v dnešní době dva úkoly: produkovat potraviny a obhospodařovat krajinu. Ve druhém případě svou činností poskytují veřejné statky. Pečlivě obhospodařovaný venkov, o který je dobře postaráno, přináší prospěch celé společnosti dnes i do budoucna. Je tedy naprosto spravedlivé, aby byli zemědělci za to, že nám tyto cenné veřejné statky přinášejí, prostřednictvím SZP odměněni.

Reforma z roku 2013 stanovila, že aby měli zemědělci nárok na podporu svých příjmů, musí používat environmentálně udržitelné způsoby hospodaření. To v praxi znamená, že musejí udržovat trvalé pastviny (tráva na nich dobře pohlcuje oxid uhličitý, což napomáhá zpomalení změny klimatu), že musejí pěstovat minimální počet plodin a obdělávat 5 % orné půdy tak, aby podporovali biologickou rozmanitost (plocha využívaná v ekologickém zájmu). Zemědělci mohou získat i další podporu, pokud zavedou přísnější agroenvironmentální zemědělské postupy.

Společná zemědělská politika navíc v souladu s přáním veřejnosti prosazuje zemědělské postupy, které například zachovávají malebnost krajiny.

Mezi další priority, na něž musí zemědělci brát ohled, patří ochrana biologické rozmanitosti a stanovišť volně žijících živočichů, správa vodních zdrojů a problematika změny klimatu.

V této souvislosti je významný program EU Natura 2000. Jedná se o síť zhruba 27 000 lokalit, která pokrývá přibližně jednu pětinu území EU a která má chránit biologickou rozmanitost v Evropě. Nejedná se o „oplocená“ chráněná území, ale o otevřené oblasti, které jsou mnohdy závislé na udržitelném způsobu hospodaření a využívání půdy, které je utvářely a udržovaly v průběhu let. Mnoho lokalit leží na zemědělsky využívané ploše a zemědělci se zavazují, že budou půdu obdělávat způsobem, kterým se zachová biologická rozmanitost.

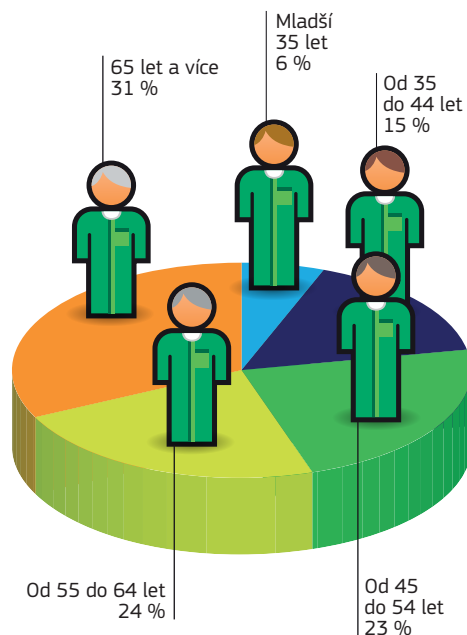
Venkovské hospodářství a způsob života závisí na zemědělství

Přestože je zemědělství hlavní ekonomickou činností ve většině venkovských oblastí, nezabývají se zemědělci pouze produkcí potravin. Často své výrobky i dále zpracovávají a prodávají přímo spotřebitelům. I reforma z roku 2013 podporuje přímý prodej potravinářských výrobků, například na farmářských trzích.

Asi polovina obyvatel EU žije ve venkovských oblastech. Bez zemědělství by z toho, co drží mnohé komunity při životě a spojuje jejich obyvatele, moc nezbylo. Kdyby zemědělství zmizelo, na mnoha místech by půda zůstala ležet ladem.

SZP tedy poskytuje zemědělcům finanční pomoc, aby bylo zajištěno, že budou i nadále obdělávat půdu a vytvářet nová pracovní místa v souvislosti s obnovou svých vesnic, ochranou krajiny nebo projekty v oblasti kulturního dědictví i množstvím jiných úkolů, které se přímo či nepřímo týkají zemědělství a hospodaření na venkově.

ZEMĚDĚLCI STÁRNOU

Zdroj: Eurostat, 2013.

Pomáhá se tím předcházet vylidňování venkova, který se jinak potýká s malým počtem pracovních příležitostí a vysokou nezaměstnaností. Investuje se do zachování a vylepšování veřejných služeb, jako jsou školy a zdravotnická zařízení, aby lidé měli dobré důvody k setrvání na venkově a mohli na něm vychovávat děti.

Bude třeba ještě více pomáhat malým rodinným farmám. Mnoho zemědělců je starších 55 let a dříve či později odejdou do důchodu. EU si je vědoma toho, že věková struktura zemědělců není ideální. Mají-li venkovské oblasti překonat všechny hlavní problémy, je naprosto nezbytné pomáhat mladým zemědělcům, když začínají podnikat.

Zemědělství potřebuje více mladých lidí.

Aby Evropa hospodářsky rostla a vznikala nová pracovní místa, je zapotřebí efektivních a konkurenceschopných zemědělců.

SZP stimuluje konkurenceschopnost a inovace

SZP pomáhá zemědělcům k vyšší produktivitě a rozvíjení odborných dovedností.

V prvních letech své existence vybízela SZP zemědělce k používání moderní mechanizace a nových postupů, včetně chemických hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Ve své době to bylo nezbytné, protože prvořadě bylo vyprodukovat pro obyvatelstvo více potravin.

Tato politika byla účinná. Produktivita se zvýšila. Výnosy plodin se zvýšily, ale od roku 2000 zůstávají na stejné úrovni. V nadcházejících letech bude mít pro zemědělce rozhodující význam výzkum a inovace, aby vyprodukovali více potravin z menšího množství zdrojů.

Vzhledem ke vznikajícím potravinovým přebytkům se centrum pozornosti přeneslo jinam. Nyní SZP pomáhá zemědělcům:

- provozovat zemědělskou činnost způsobem, který snižuje emise skleníkových plynů;
- používat ekologické zemědělské postupy;
- splňovat požadavky v oblasti veřejného zdraví, životního prostředí a dobrých životních podmínek zvířat;
- vyrábět a uvádět na trh kulinářské speciality ze svého regionu;
- produktivněji využívat lesy a zalesněné plochy;
- nacházet nová využití zemědělských produktů v odvětvích, jako je kosmetika, lékařství a řemesla.

Finanční prostředky EU na výzkum slouží k vývoji nových systémů hospodaření, aby zemědělci obstáli i v úkolech,

kteří jim přinese budoucnost – v neposlední řadě jde o měnící se klima a rostoucí tlak na přírodní zdroje. V budoucnu budou zemědělci muset vyprodukovat více potravin z méně zdrojů. To by se mohlo podařit díky nástrojům, jako jsou například inovační partnerství, aby se v zemědělství inovace prosazovaly tím, že se výzkum přiblíží k zemědělské praxi více, než je tomu dnes, a usnadní se komunikace a spolupráce mezi všemi zúčastněnými (zemědělci, poradci, zástupci zemědělskopotravinářského odvětví, vědci, správními orgány a dalšími aktéry).

Další prioritou společné zemědělské politiky je modernizace

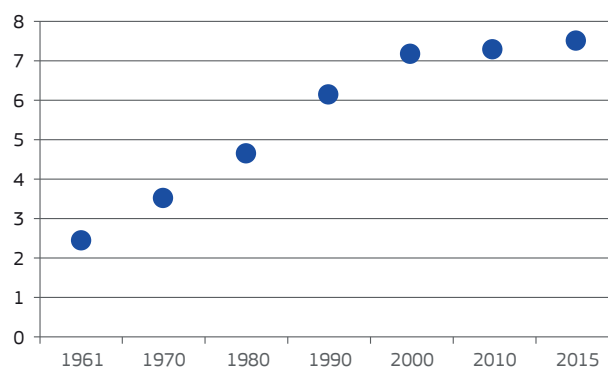
Modernizace zemědělských podniků vždy byla a stále je důležitým cílem SZP. Mnoho zemědělců v EU využilo granty na modernizaci svých hospodářských budov a strojů. Jiní granty použili ke zvýšení jakosti hospodářských zvířat a ke zlepšení podmínek, za nichž jsou chována.

Modernizace musí zemědělcům hlavně pomoci, aby byli ekonomicky konkurenceschopní a používali ekologicky udržitelné postupy.

Opatření pro rozvoj venkova v rámci SZP budou nadále významnou hnací silou změn a pokroku. Budou zemědělcům stále poskytovat příležitosti k vylepšení svého hospodářství a v širším smyslu i krajiny, v níž žijí.

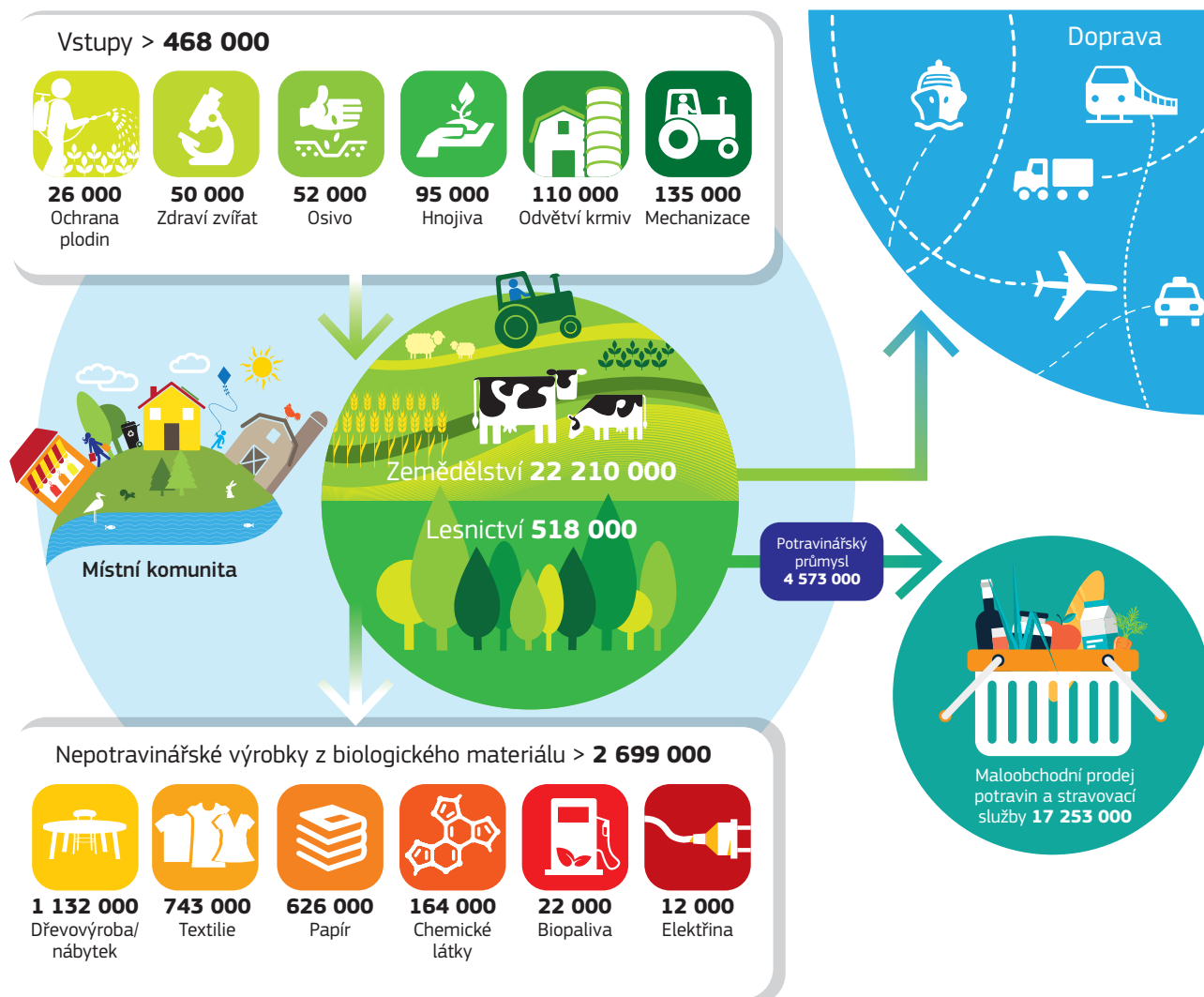
V příštích deseti letech se bude výkon a konkurenceschopnost zemědělců v EU dále zvyšovat.

ZEMĚDĚLCI JSOU EFEKTIVNĚJŠÍ: VÝNOSY PŠENICE V PŮVODNÍCH ŠESTI ČLENSKÝCH STÁTECH

Výnosy v tunách na hektar. Zdroj: Evropská komise.

POČET OSOB ZAMĚSTNANÝCH V ZEMĚDĚLSTVÍ, LESNICTVÍ A SOUVISEJÍCÍCH ODVĚTVÍCH (*)

(*) Zaměstnání na plný a částečný úvazek.

Údaje za období 2012–2013 (zemědělství, potravinářský průmysl a služby maloobchodního prodeje potravin) a za rok 2009 (ostatní odvětví).

Zdroje: Společné výzkumné středisko, publikace „Biohospodářství EU v číslech“, 2015; Eurostat, strukturální statistika podniků, 2015; Eurostat, zjišťování o struktuře zemědělských podniků v roce 2013. Vstupní údaje: zdroje z daného odvětví.

V letech 2014–2020 hodlá EU poskytnout zemědělcům téměř 4 miliony míst ve vzdělávacích kurzech a 1,4 milionu školení se zaměřením na hospodářskou a environmentální výkonnost zemědělských podniků. Přibližně 335 000 zemědělců může počítat s investiční podporou na restrukturalizaci a modernizaci svých hospodářství a 175 000 mladých zemědělců dostane podporu na zahájení podnikání.

Přestože granty a úvěry hrají v pomoci zemědělcům významnou úlohu, jsou k dispozici i jiné prostředky. Patří k nim systémy finančních záruk a pojištění.

Proč se zemědělcům pokaždé nedostane spravedlivého zacházení

Zemědělské podniky jsou v převážné většině poměrně malé. Průměrný zemědělec v EU má pouze 16 hektarů půdy (což přibližně odpovídá rozloze 22 fotbalových

hřišť) a 66 % zemědělských podniků hospodaří na méně než 5 hektarech.

Kvůli malé velikosti svých hospodářství mohou mít zemědělci problém získat za své výrobky nejlepší tržní cenu. Jejich snaha o zlepšení kvality a zvýšení hodnoty se nemusí v tržní ceně vůbec odrazit.

SZP stále větší měrou pomáhá zemědělcům zlepšit jejich vyjednávací pozici vůči ostatním subjektům potravinového řetězce.

EU pomáhá zemědělcům tím, že podporuje:

- vytváření organizací producentů: tyto organizace zemědělcům umožňují vytvářet skupiny, aby své výrobky mohli prodávat společně, a vyvinout tak větší tržní sílu v rámci potravinového řetězce;
- jiné formy spolupráce s cílem poskytnout zemědělcům více vlivu na trhu a zvýšit ziskovou marži a konkurenceschopnost;

Dobrou pověst Evropy, pokud jde o kvalitu potravin, podporuje i řada opatření EU.

- specializované druhy produkce, jako je ekologické zemědělství;
- smluvní vztahy v rámci celého potravinového řetězce;
- vytváření vzájemných fondů a pojištění, aby zemědělci mohli lépe reagovat na tržní nestabilitu nebo rychlý pokles cen.

Řízení rizik a tržní nástroje mohou zlepšit pozici zemědělců v rámci potravinového řetězce. Reforma z roku 2013 poskytuje finanční podporu zemědělcům, kteří chtějí tyto nástroje používat.

Kvalita potravin je klíčem k úspěchu

Evropa je proslulá řadou gastronomických specialit, vín a piva, které odrážejí naši bohatou kulinární tradici.

V rámci úsilí o zabezpečení nezávadných a vysoce kvalitních potravin si Evropa postupně vytvořila řadu nástrojů. Patří mezi ně například obchodní normy, systémy určení produktů zvláštní jakosti, systémy certifikace a hygienické předpisy.

OBCHODNÍ NORMY. Těmto normám podléhá většina zemědělských produktů. Určují kategorie produktů, minimální soubor vlastností, které mají mít, a některé požadavky na jejich označování. Informují spotřebitele (například o původu nebo o odrůdě ovoce a zeleniny) a umožňují porovnávat ceny produktů téže kvality. Tyto normy usnadňují obchod v rámci Evropy.

SYSTÉMY JAKOSTI, JEJICHŽ CÍLEM JE URČIT PRODUKTY ZVLÁŠTNÍ JAKOSTI. Používají se tři loga, která bezprostředně souvisí ze zeměpisným původem potravin: chráněné označení původu, chráněné zeměpisné označení a zaručená tradiční specialita. Jaký je mezi nimi rozdíl?

- Chráněným označením původu se zhodnocuje potravina, která byla kompletně vyrobena ve vymezené oblasti uznávaným způsobem a za použití přísad z dané oblasti, které lze přičíst jejímu zeměpisnému původu. Takto se označuje mnoho druhů sýra (například Queso Manchego), masných výrobků (Prosciutto di S. Daniele), olivového oleje (Umbria, Kalamata, Montoro-Adamuz), ale také ovoce a zeleniny a samozřejmě řada vín.
- Chráněné zeměpisné označení označuje potraviny, jejichž kvalita nebo pověst úzce souvisí s oblastí, v níž probíhá alespoň jedna fáze produkce. Patří sem piva (Münchener Bier, Českobudějovické pivo), maso (Scottish beef, spousta druhů francouzského drůbežního masa), ale také pekařské výrobky nebo ryby (zejména Scottish farmed salmon).
- Zaručená tradiční specialita (ZTS) je značka pro kvalitní evropské potraviny vyrobené podle tradiční receptury, například belgické pivo Kriek, Hollandse maatjesharing (nizozemský produkt rybolovu), File Elena (bulharský masný výrobek) nebo Prekmurska gibanica (slovinský koláč).

Chráněné označení původu: značka kvalitních evropských potravin se zárukou jejich zeměpisného původu.

Chráněné zeměpisné označení: značka kvalitních evropských potravin s úzkou vazbou na určitý region.

Evropské logo ekologických produktů.

Zaručená tradiční specialita: zdůrazňuje tradiční povahu produktu, ať už složením nebo způsobem výroby.

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ. Existuje specifické evropské logo ekologických produktů, které zaručuje dodržování evropských norem produkce v oblasti ekologického zemědělství. Ekologické zemědělství respektuje přirozený vývoj rostlin a živočichů. Minimalizuje vliv člověka na životní prostředí. Způsob produkce splňuje detailní a přísné evropské předpisy.

SYSTEMY CERTIFIKACE. Dobrovolné systémy certifikace jakosti potravin zaručují dodržování specifikací, které mohou uvádět požadavky na ochranu životního prostředí, dobré životní podmínky zvířat, organoleptické vlastnosti nebo spravedlivý obchod. Komise vypracovala pokyny pro sjednocení těchto systémů, aby zemědělci nemuseli splňovat tolik podmínek a spotřebitelé nebyli uváděni v omyl.

HYGIENICKÁ PRAVIDLA. Tato pravidla platí od produkce až po konzumaci a týkají se potravin, které byly v EU vyprodukovány nebo byly dovezeny ze zemí mimo EU. Strategie potravinového zabezpečení EU vychází z předpisů o bezpečnosti produktů určených k použití jako potravina nebo krmivo, řídí se nezávislými vědeckými stanovisky, k nimž má přístup i veřejnost, využívá záruky a ctí právo spotřebitelů na informovaný výběr potravin.

A konečně, rozvojem venkova a opatřeními v oblasti propagace Evropská komise a členské státy EU podporují zemědělce, kterým záleží na kvalitě.

EU svůj trh otevírá rozvojovým zemím

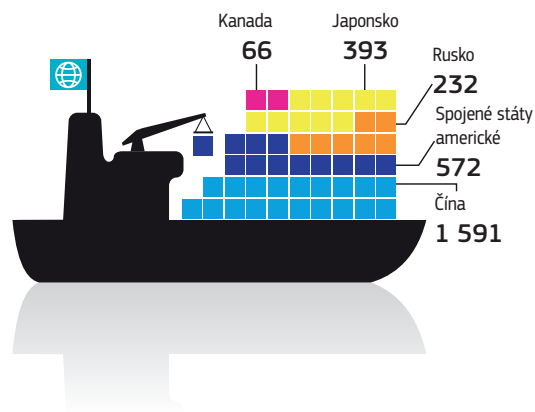
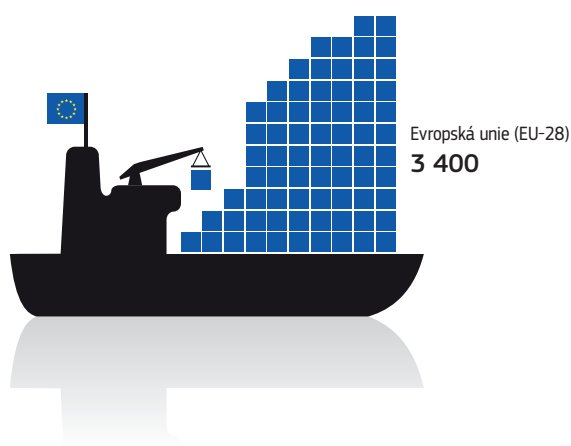
Evropská unie je jednoznačně největším světovým dovozcem potravin.

Svou zahraniční rozvojovou politikou pomáhá rozvojovým zemím, aby mohly svou zemědělskou produkci prodávat v EU. Za tímto účelem jim uděluje preferenční přístup na svůj trh.

V roce 2015 dovezla EU z nejméně rozvinutých zemí zemědělské produkty a potravinářské výrobky v hodnotě 3,4 miliardy eur. To je více než dalších pět největších dovozců dohromady (2,9 miliardy eur v témže roce v případě USA, Japonska, Ruska, Číny a Kanady).

EU udržuje rozsáhlé obchodní vztahy a spolupráci se třetími zeměmi a regionálními obchodními bloky. Navíc uzavřela (nebo vyjednává) dvoustranné obchodní dohody s nejbližšími sousedy a dalšími zeměmi a rovněž dohody o hospodářském partnerství s rozvojovými zeměmi.

DOVOZ ZEMĚDĚLSKÉ PRODUKCE Z NEJMÉNĚ ROZVINUTÝCH ZEMÍ DO EU A DALŠÍCH DŮLEŽITÝCH ZEMÍ

Evropa je velkým vývozcem kvalitních potravin

Díky příznivému klimatu, úrodné půdě a technickým dovednostem zemědělců je Evropa jedním z nejdůležitějších světových producentů zemědělských produktů.

Celosvětová produkce potravin se bude muset zvýšit, aby uživila světovou populaci, jejíž velikost se má do budoucna značně zvětšit. EU prostřednictvím SZP sehrává při plnění tohoto úkolu významnou úlohu. Proto musí do svého zemědělství i nadále investovat.

EU je díky objemu, rozmanitosti a kvalitě svých výrobků důležitým vývozcem. Evropská unie je ve skutečnosti největším světovým vývozcem zemědělských produktů (většinou se jedná o zpracované výrobky s vysokou přidanou hodnotou). Nejenže je EU velice důležitým vývozcem zemědělských produktů, ale trvale vykazuje obchodní přebytek v této kategorii. Celkem 25 % obchodního přebytku EU vzniká vývozem zemědělských produktů.

EU je jedním z nejdůležitějších a nejaktivnějších členů Světové obchodní organizace (WTO) a konstruktivně se podílí na vytváření inovačních a progresivních společných pravidel celosvětového obchodu, včetně zemědělství. Podporou úlohy WTO pomáhá EU udržovat svobodný, spravedlivý a otevřený obchodní systém pro všechny země světa.

VÝVOZ EU PODLE ODVĚTVÍ

Stroje a zařízení **20 %**

Chemické látky **10 %**

Léčiva **9 %**

Zemědělství **8 %**

Vozidla a jejich díly **7 %**

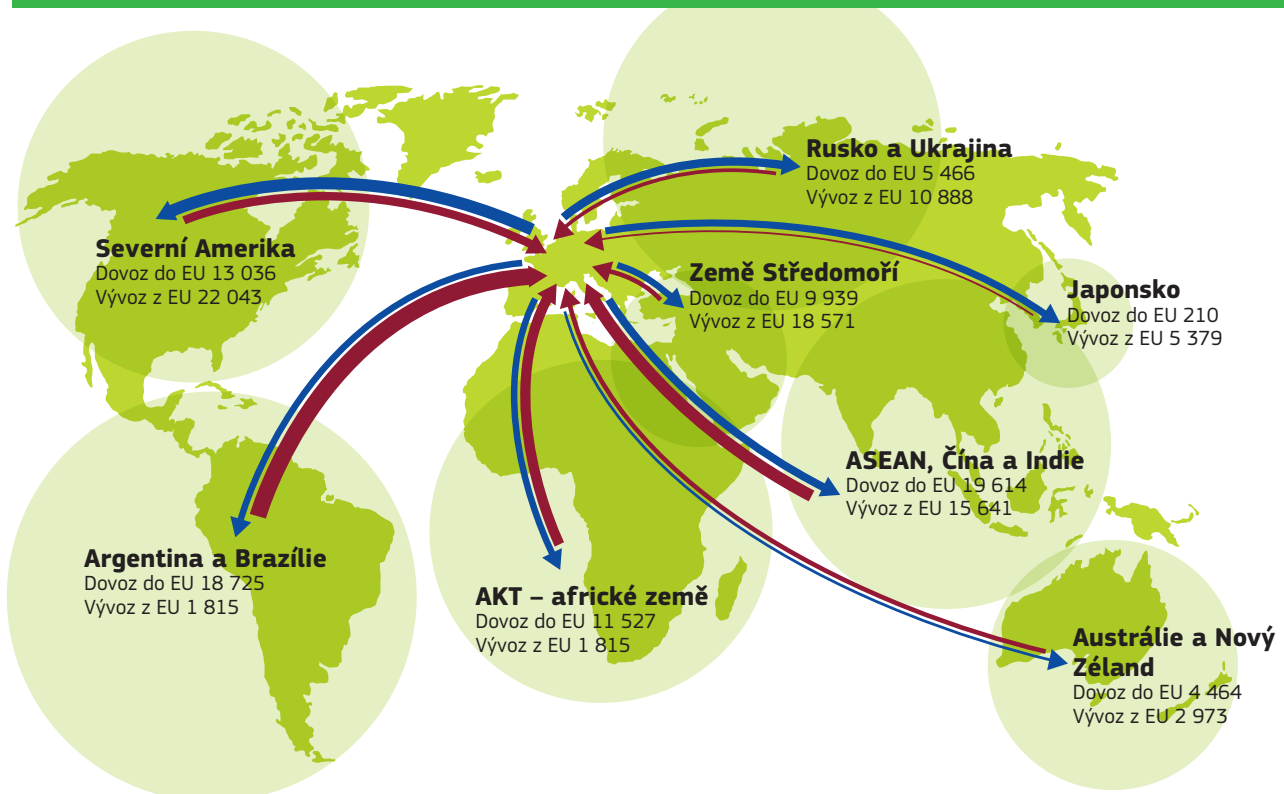
Textilie **3 %**

Stavební zařízení **2 %**

Údaje za EU-28 za rok 2015.
Zdroj: Evropská komise.

Níže je uvedena dynamika dovozu a vývozu zemědělských produktů do a z Evropské unie.

OBCHOD EU SE ZEMĚDĚLSKÝMI PRODUKTY

Evropské zemědělství 2020: je třeba čelit novým výzvám

Společná zemědělská politika nás zásobuje potravinami a poskytuje nám zdravé, vysoce kvalitní a bezpečné výrobky za přijatelnou a spravedlivou cenu.

SZP se během let změnila, aby reagovala na měnící se hospodářské podmínky a vyhověla požadavkům občanů. Velká většina občanů tuto politiku podporuje a uznává její značné výhody.

V roce 2013 byla SZP upravena, aby se mohla vyrovnat s výzvami, které ji v budoucnu čekají. Politika bere v potaz očekávání veřejnosti a její změna bude mít dalekosáhlé důsledky: přímá podpora bude

spravedlivější a ekologičtější, zlepší se postavení zemědělců vůči ostatním subjektům potravinového řetězce a politika bude celkově účinnější a transparentnější. SZP je rozhodnou reakcí EU na výzvy související s potravinovým zabezpečením, změnou klimatu a růstem hospodářství a zaměstnanosti ve venkovských oblastech. Bude i nadále podporovat inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

Stejně jako v uplynulých 50 letech se bude společná zemědělská politika stále vyvíjet a přinášet užitek všem občanům EU.

Další informace

- ▶ **Internetové stránky Evropské komise o zemědělství:** http://ec.europa.eu/agriculture/index_cs.htm
- ▶ **Máte dotazy ohledně Evropské unie? Obraťte se na službu Europe Direct na tel. čísle: 00 800 6 7 8 9 10 11**
<http://europedirect.europa.eu>

